

TÜRK SİLÂHLI KUVVETLERİNDE KÜTÜPHANECİLİK VE KÜTÜPHANELER

— Geçen sayıdan devam —

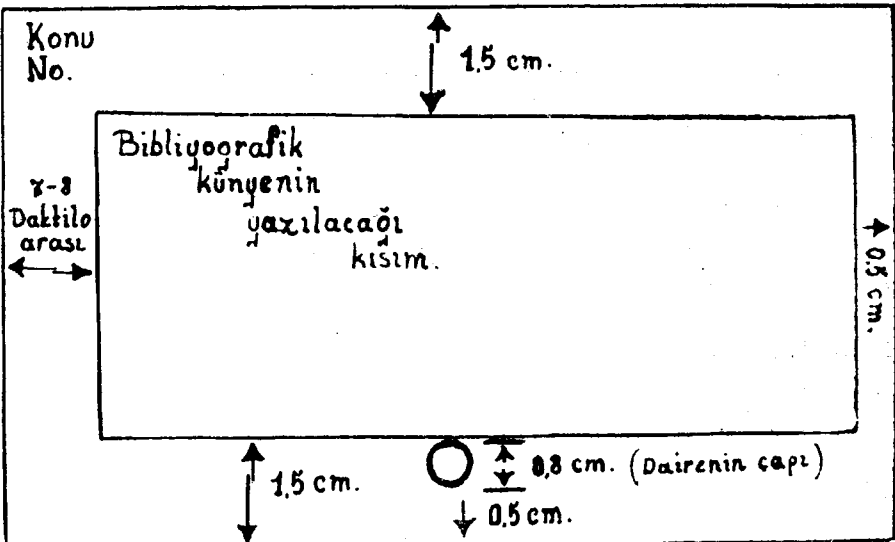
ORHAN ÖCAL

Ayrıca bir yıl içinde her kuvvetteki bütün kütüphanelerde ne miktar kitabın ne kadar okuyucu tarafından okunduğunu tesbit için örnek 9 da görülen istatistik kuvvet planlama subaylarınca tutulmaktadır.

Bütün bunlardan başka tüm Silahlı Kuvvetler Kütüphanelerinde ne miktar kitabın kaç okuyucu tarafından okunduğunu öğrenmek üzere kuvvetlerden gelen yıllık istatistikleri birleştiren Örnek 10 da görülen istatistikler tutulmaktadır. Yönergenin teknik ve okuyucu hizmetleri hazırlanırken, bu günkü modern kütüphaneciliğin izlediği yol ve kurallar kabul edilmiştir. Yönergenin bütün kısımlarında, her şeyden önce silâhlı kuvvetlerin bünyesi göz önünde tutulmuştur. Fazla ayrıntıya inilmemiştir. Gerek Türk ve gerekse Anglo - Amerikan sistemlerinin bünyemize uyan, pratik ve olumlu unsurları seçilmiştir.

İlk defa yönergede kitap seçmek için başta kütüphane müdürü olmak üzere aynı birlikten 2 subayın daha katılmasıyla bir kitap seçim kurulunu teşkil edilmiştir. Kitap seçimi için, denenmiş ayrıca her kütüphaneye uyan genel prensipler, bir bir sıralanmıştır.

Kütüphaneler isteklerini bağlı bulunduğu kuvvetin kütüphane planlama subaylığına bildirmekte ve bu kitap listeleri planlama subaylıklarında bir daha gözden geçirilmekte, uygun görülenler tek elden satın alınmaktadır. Altınan bu kitapların ana fişleri merkezde hazırlanarak, kitapların içersine konulmakta ve paketlenerek, kütüphanelere gönderilmektedir. Küçük kütüphaneler de bulunan ve mesleği kütüphanecilik olmayan yardımcı kütüphaneci, gösterilmiş olan yoldan ve yönergenin de yardımıyla başlanılmış işi bitirerek gelen kitapları, en kısa bir zamanda hizmete sunabilmektedirler.

[illegible]

GNKUR. KÜTÜPHANE PLÂNLAMA SUBAYLIĞI YILLIK İSTATİSTİĞİ
(ÖRNEKİ 9)

TARİH:							
KÜTÜPHANE SAYISI	Gn. kuv.	K. K. K.	Dz. K. K.	Hv. K. K.	J. Gn. K.	TOPLAM	
OKUYUCU DURUMU	SUBAY	Ast. Sb.	Sv. M.	ER	Sv. Halk	TOPLAM	
GENEL KURMAV Bşk.							
KARA KUVVETLERİ K.							
DENİZ KUVVETLERİ K.							
HAVA KUVVETLERİ K.							
JANDARMA GENEL K.							
KİTAP ve ÖDÜNC VERME D.	Gn. kuv.	K. K. K.	Dz. K. K.	Hv. K. K.	J. Gn. K.	TOPLAM	
000	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
100	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
200	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
300	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
400	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
500	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
600	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
700	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
800	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
900	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
BROŞÜR	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
DERGİ	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
DİĞERLERİ	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						
TOPLAM	KİTAP SAYISI						
	ÖDÜNC VERME						

KUVVET KOMUTANLIKLARI PLANLAMA SUBAYLARININ
TUTACAĞI YILLIK İSTATİSTİK

(ÖRNEK: 10)

TARİH:

BİRLİK:

KÜTÜPHANE SAYISI:

	SUBAY	AST.SB.	SV.M.	ER	SV.HALK	TOPLAM
OKUYUCU DURUMU						
KOLLEKSİYON:	KİTAP DURUMU			ÖDÜNÇ VERME DURUMU		
000						
100						
200						
300						
400						
500						
600						
700						
800						
900						
BROŞÜR						
DERGİ						
DİĞERLERİ						
TOPLAM						

(Örnek : 12)

Konu
No.

Yazarın soyadı, Adı

Kitabın adı

Basıldığı Yer, Basın ve Yayan, Basıldığı Tarih

Fiziki yapı kaydı.

(Seri kaydı)

Notlar

İzleme

(Örnek : 13)

Ana Fiş (Yazar fişi)

330
Tal

Talas, Cahit

İçtimai iktisat, 2. bs. Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1961.

541 s. 24 cm. (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, sayı: 118-100; Maliye Enstitüsü Yayınları sayı: 16)

Yüzüncü yıl yayını.

1. Sosyal Ekonomi 2. Seri 3. Kitap adı.

(Örnek : 14)

Kitap adına ek fiş

330
Tal

Talas, Cahit

İçtimai iktisat, 2. bs. Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1961.

541 s. 24 cm. (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, sayı: 118-100; Maliye Enstitüsü Yayınları sayı: 16)

Yüzüncü yıl yayını.

Kataloglama bölümünde önce, kitaba ve bibliyografik künyeye ait öğeler ayrılmamışlar ve özellikleri bir bir anlatılmıştır. Fişler şekil ve çoğu kuralar bakımından anglo - amerikan sistemine göre hazırlanacaktır. Bu durumu, örnek 1, 12, 13, 14, 15, 16, da daha iyi görülmektedir.

(Örnek : 15)

Konu Başlığı ek fişi

330

Tal

Talas, Cahit

İçtimai İktisat, 2. bs. Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1961.

541 s. 24 cm. (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, sayı: 118-100; Maliye Enstitüsü Yayınları sayı: 16)

Yüzüncü yıl yayını.

(Örnek : 16)

Seri Kaydı ek fişi

330

Tal

Talas, Cahit

İçtimai İktisat, 2. bs. Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1961.

541 s. 24 cm. (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, sayı: 118-100; Maliye Enstitüsü Yayınları sayı: 16)

Yüzüncü yıl yayını.

Kitaplardan başka, özelliklerinin ayrı oluşları nedeniyle süreli yayınların fişlenmesi kayıt ve kontrolleri ayrıca ele alınmıştır. Bunu bütün ayrıntılarıyla Örnek — 17-18-19-29-21) de daha iyi izleyebiliriz.

Kitap ve süreli yayınların dışında kalan ve ayrı ayrı özellikler gösteren Müzik serileri, Nota, plak ve bantlarla haritalar ve atlaslar ayrıca ele alınarak, özelliklerine göre yapılacak teknik işlemler bir bir anlatılmış ve (Örnek — 22-23) de açık olarak gösterilmiştir.

(Örnek : 21)

3 Aylık Kayıt ve Kontrol Fişi

Süreli Yayın Adı: Silahlı Kuvvetler Dergisi													Süresi : 3 Aylık	
Yılı	Gilt No.	Oca.	Şub.	Mar.	Nis	May.	Haz.	Tem.	Ağus.	Eyl.	Eki.	Kas.	Ara.	İndeks
1962		-	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	
1963		-	✓	-										

(Örnek : 22)

Plâk İçin Çıkan Fiş

Beethoven, Ludwig Von

Sextet, op. 71 Minuet.

Minuet and march for 2 clarinets, 2 French horns and 2 Bassons, with anten-nate instruments, New York. Marks, 1948.

Clarient - Conductor score and parts.

(Örnek : 23 a) Haritayı Yayınlayana Çıkarılan Fiş

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü.

Türkiye Jeoloji haritası: 1/800.000 Km. İstanbul, Kâğıt ve Basım İşleri A.Ş., 1942-1946.

8 pf. 55 × 75 cm.

Her paftanın kenarında özel ve ayrıca basılmış genel bir kenar bilgisi vardır.

(Örnek : 24) Haritayı Çizene Çıkarılan Fiş

Selen, H. Sadi

Türkiye haritası; topografik. 1/250.000 Km. Ankara, Devlet Basımevi, t. y.

8 pf. 41 × 49 cm.

Askeri talimname ve talimatlara yapılacak kütüphaneçilik işlemleri ayrıca anlatılmıştır. Örnek — 24

ST 5.5

İstihkam birlikleri teşkilâtı; ST 5.5. İstanbul Kara Kuvvetleri Komutanlığı Basımevi, 1957

310 s. 16. cm.

Burada ST. Sahra Talimnamesi demektir. (5.) İstihkam sınıfının yahut istihkamcılığın seri nosudur. İkinci (5) ise istihkam sınıfının bir bölümünü göstermektedir.

Yönergeyle SELF-LIST yani konuya göre kart demirbaşın yapılması istenmiş ve bununla ilgili bilgi verilmiştir.

Türk silahlı Kuvvetleri Merkez Kütüphanesinde de toplu katalog teşkil edilmiş ve bundan itibaren ilgili gerekli bilgide yönergede yer almıştır. Örnek - 25.26

(Örnek : 25)

Toplu Katalog Fişinin Ön Yüzü

330

Tal

Talas, Cahit

İçtimai İktisat. 2. bs. Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1961.

541 s. 24 cm. (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 118-100; Maliye Enstitüsü yayınları sayı: 16)

Yüzüncü yıl yayını.

1. Sosyal Ekonomi 2. Seri 3. Kitap adı.
Fiyatı 15 TL.

(Örnek : 26)

Toplu Katalog Fişinin Arka Yüzü

1. Dz. K.K.Kh. Kütüphanesi
2. Gölçük Dz. Kütüphanesi
3. Beşiktaş Dz. Müzesi Kütüphanesi
4. Kara Harb Okulu Kütüphanesi
5. Arge Bşk. lığı Kütüphanesi

Okuyucu hizmetlerinde ilk defa olarak ödünç vermenin yanında müracaat hizmetide yer almış ve ne tip bir hizmet olduğu açıklanmıştır. Ödünç kitap alıp verme modern kütüphanelerin çoğunda kullanılan ve çok pratik olan kart sisteminin uygulanacağı kabul edilmiş ve yolları bir bir örnekleriyle açıklanmıştır.

Yönergenin getirdiği bir diğer önemli hususta askeri kütüphanelerden Türk Silâhlı Kuvvetler Personelinin yanı sıra aile ve çocukları da yararlanmıştır. Ayrıca imkân oranında sivil halkında askeri kütüphanelerden yararlanması prensip olarak kabul edilmiştir. (1)

Yönergeye kütüphanecilikte kullanılan imlâ kuralları, alfabe sırası transkripsiyon sistemi ve Arapça, Yunanca, Ermenice, Rusça transtiripsiyon şemaları da alınmıştır.

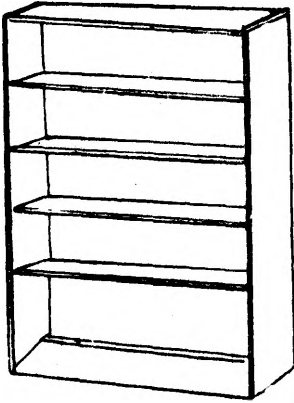
Ayrıca Kütüphanecilikte kullanılan çeşitli dillere ait kısaltmalarda listeler halinde yönergeye girmiştir.

Kütüphanecilikte üçüncü unsur olan kütüphane binalarının, yeri ve önemi, binanın kurulmasında kullanılacak gereçler, ısı ve ıskıladırma, havalandırma du. rumlarında modern kütüphanelerdeki standart ve şartlara göre bir bir anlatılmıştır.

Kütüphane döşemesinde (dolap, masa, sandalya gibi modern standartlara ulaşılmış ve resimleri ölçüleri örneklerle gösterilmiştir. Örnek — 27

(Örnek : 27)

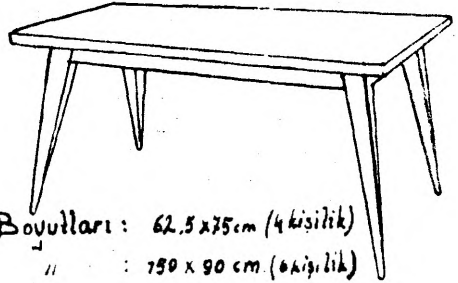
KİTAP RAFI

Boyutları : 186 x 100 x 30 cm.

Raflar : 5 cm de bir müteharrik

DİKDÖRTGEN MASA

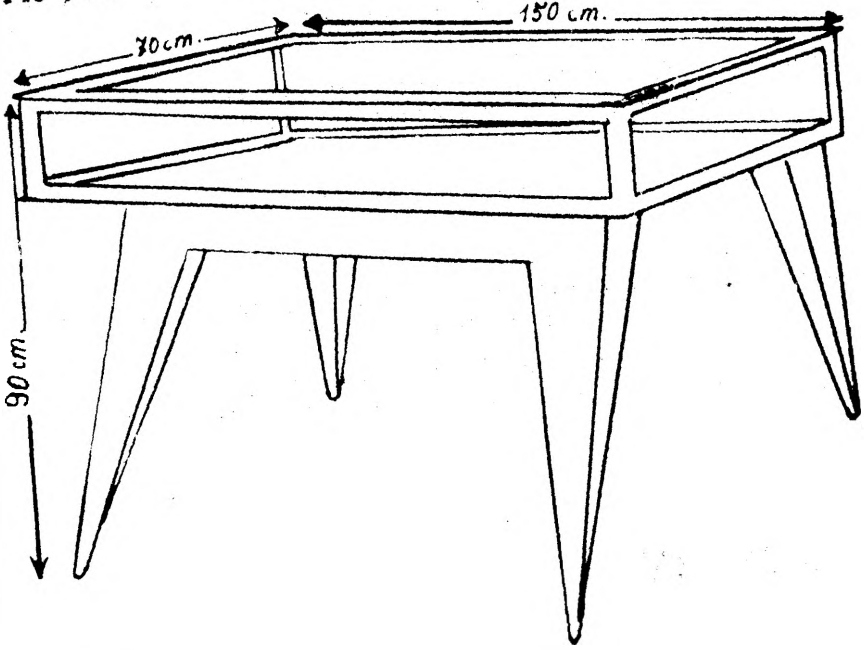

Boyutları : 62,5 x 75 cm (4 kişilik)

" : 750 x 90 cm (6 kişilik)

" : 225 x 50 cm (2 kişilik)

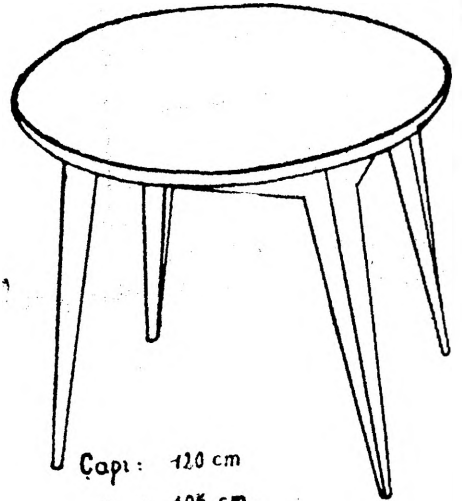
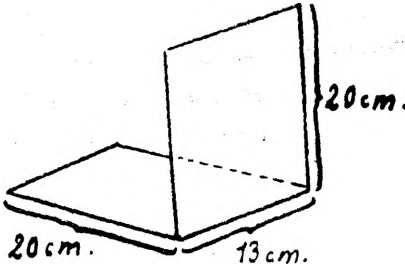
KİTAP GÖSTERME ÇAMEKÂNI

Boyutları: 90 x 150 x 70 cm.

YUVARLAK MASA

KİTAP DESTEĞİ

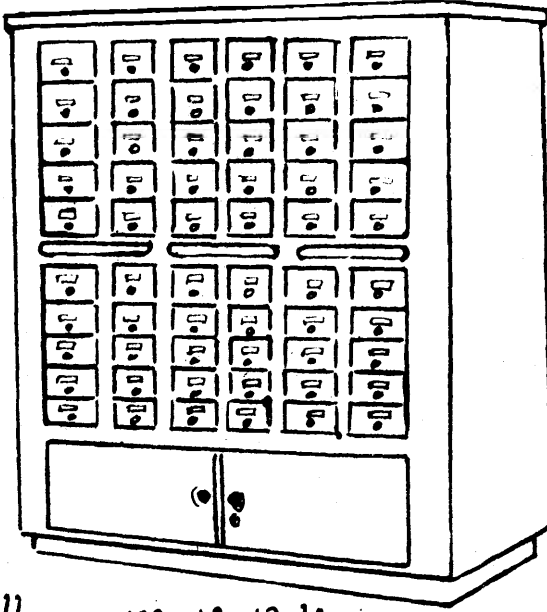

Çapı: 120 cm

" : 105 cm.

" : 90 cm.

FİŞ KATALOG DOLABI

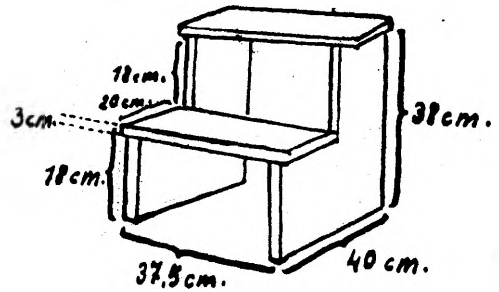

Boyutları : 100 x 48 x 43 tür.

Gözlerin ölçüsü : 17,5 x 12,5 x 31,5 cm.

Fişlerin sağında solunda alt ve üstünde
0,5 cm. boşluk kalacaktır.

MERDİVEN

Boyutları : 40 x 37,5 x 38 cm.

KİTAP GÖSTERME CAMEKÂNI

Boyutları:

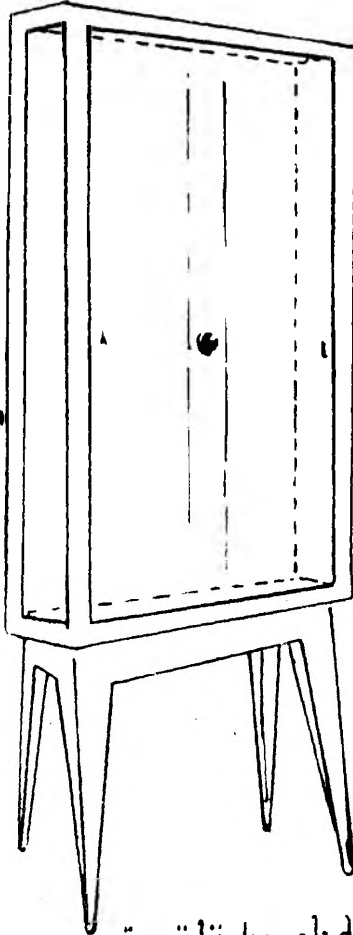
Eni : 85 cm.

Boyu : 1,40 cm.

Derinlik : 25 cm.

Ayak yüksekliği :

70 cm

Not : Ön cephe cam sürümlü kapılıdır. Arka cephe 2mm. kalınlığında çelik kitap desteklerinin konması için vandan ve yukarıdan aşağıya 2,5 cm. de bir çelik kitap desteklerinin kalınlığında delikli olacaktır.

Hatta ve hatta bir kütüphane okuma salonunun nasıl düzenleneceği şematik olarak gösterilmiştir. Örnek — 28

Yönergelerin ışığında, Türk Silahlı Kuvvetlerinde Kütüphanecilik şimdiye dek anlattığım şekil ölçü ve hızda bir gelişim göstermiştir. Şimdide sizlere çok kısa olarak Silahlı Kuvvetlerdeki Kütüphane Türleri ve durumları hakkında bilgi vermek istiyorum :

Silahlı kuvvetlerde aşağı yukarı her cins kütüphane mevcuttur :

Genel kütüphaneler şuralarda bulunmaktadır: Kuvvetlerin karargâhlarında, ordu, kolordu, tümen ve bağımsız tugaylar ve bunlardan daha ast birliklere gidecek gezici kütüphaneler, hatta savaş halinde dinlenme bölge kütüphaneleride dahildir. Ayrıca askeri hastahane askeri fabrika, kütüphaneleride genel kütüphanelerdir.

Özel araştırma yahut ihtisas kütüphaneleri : Genelkurmay Harp Tarihi Dairesi, ARGE Başkanlığı, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı, Deniz Müzesi Kütüphanesi bu türlü kütüphanelere vereceğimiz örneklerdir.

Üniversite kütüphanelerine örnek olarak: Harb Akademileri, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Kara, Hava, Deniz Harp Okulları ve Yd. Subay Sınıf okulları verilebilir.

Okul kütüphaneleri: Kara, Deniz, Hava Liseleri ve Astsubay Hazırlama Orta Okulları, Astsubay Meslek Okulları, okul, kütüphanelerine birer örnektir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin 16 eğitim merkezinde bulunan ve okuma yazma bilmeyen erlere, 4 aylık bir süre içerisinde kitapla birlikte göze ve kulağa hitabeden araç ve gereçlerle okuma yazma hatta dil öğreten ER EĞİTİM MERKEZLERİ Okuma Yazma Okulları kütüphanelerinde, çocuk kütüphanelerine örnek olarak vermemiz mümkündür.

Kütüphane türlerini anlatırken, 1955 yılında sayın Adnan ÖTÜGEN'in başkanlığında çalışan, Kütüphanecilik Komisyonunun Silahlı Kuvvetlerde yapmış olduğu askeri kütüphanelerle ilgili bir anketin sonucunu burada arzetmeyi faydalı bulmaktayım.

1955 YILINDA YAPILAN ANKETE GÖRE SİLAHLI KUVVETLER KÜTÜPHANELERİNİN GENEL DURUMU

1. Kütüphanelerin Genel mevcudu 368 dir. Bunun %70.3 ü birlik yani genel kütüphanelerdir. % 5.9 u okul kütüphaneleri, % 11.7 si kurum kütüphaneleri, (İhtisas) % 6.5 Deniz Kuvvetlerinin, % 5.4 üde Hava Kuvvetlerine ait kütüphanelerdir.

2. Kütüphanelerden 6 sı 1900 yılından önce, 9 tanesi 1900-1930 yılları arasında, 35 tanesi 1930-1945 yılları arasında, 193 tanesi 1945-1955 yılları arasında kurulmuşlardır. 35 tanesi yeni kurulmaktadır.

3. Kütüphanelerin kolleksiyon durumu: Genel Mevcut: 509.59 olup bunun % 18.9 ciltli, % 81.1 ciltsizdir.

4. Kitap kolleksiyonunun dillere göre dağılışı : %92.9 u Türkçe, %2.71 İngilizce, %1.08 Fransızca, %3.26 ise Diğer dillere aittir.

5. Kütüphanelerde katalog yerine geçen fihristli defterleri olanların sayısı 262, kataloğu olanlar 14, hiç kataloğu bulunmayan ise 92 adettir.

6. Kütüphanelerde personel durumu : Personeli olan % 79. Personeli olmayan %21 kütüphane mevcuttur.

7. Kütüphanelerin kitap kaynakları: % 88 askeri yayınlar % 4.6 sı Özel ve resmi kurumlardan gelen yayınlar %3.5 satınalma yoluyla alınanlar %3.9 bağış ve değişimdir.

8. Kütüphanelerden 108 adedinin ayrı bir okuma salonu mevcut, 250 sinin ise ayrı bir okuma salonu yoktur.

9. Kütüphane kitaplarının % 10.5 u askeri basımevlerinde, % 8.42 si piyasada, % 2.71 i kütüphanede ciltlenmektedir. % 78.8 i ise cilt yaptıramamaktadır.

10. Kütüphanelerde ödünç verme durumu : % 52.4 ü kitap ödünç verebilmekte %47.6 sı ise ödünç verememektedir.

11. Kütüphanelerde göze ve kulağa hitap eden materyal durumu: Ancak %6.2 sinde mevcut olup %93.8 inde yoktur.

Bu anket, daha önce arzettiğim 1955 basımlı talimata dek, kütüphanelerin durumu hakkında bizlere açıklayıcı gerekli bilgileri, aşağı yukarı vermektedir.

Bugün: Anketten buyana 10 yıl geçmiştir. Bizler 5 seneyi aşkın bir süreden beri Silahlı Kuvvetler Kütüphanelerinde görev almış bulunmaktayız. Çeşitli şekillerde aldığımız bilgi ve tecrübelerimizin ışığında Türk Silahlı Kuvvetleri Kütüphanelerinin her bakımdan gelişme yolunda olduğunu açıkça görmekteyiz.

Gelecekte: hazırladığımız ve sizlere sadece ana esaslarını arzettiğim Askeri Kütüphaneler Yönergesinin, ışığında, gerek askeri kütüphaneler ve gerekse askeri kütüphaneciliğin artan bir hızla gelişeceği inancındayım.

Bu gelişmelerde, her zaman bizleri destekliyen yardımlarını esirgemiyen Sayın Komutanlarımız, değerli hocalarımız ve Türk Kütüphane Büyüklerinin payı büyük olacaktır.

Bu hususta inancım tamdır. Türk Silahlı Kuvvetleri Kütüphaneleri ve Kütüphaneciliğini sizlere bir nebze arzdebildimse kendimi mutlu addederim.

Hepinize teşekkür eder, huzurlarınızdan hürmetle ayrılıyorum.